

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobkýň **1/ M. B.**, bývajúcej v D., **2/ maloletej M. B.**, bývajúcej v D., **3/ maloletej M. B.**, bývajúcej v D., obe maloleté zastúpené žalobkyňou 1/, žalobkyne 1/ až 3/ zastúpené JUDr. B. M., advokátom v H., proti žalovanej **Slovenskej republike – Ministerstvu obrany Slovenskej republiky**, so sídlom v Bratislave, Kutuzovova 8, **o náhradu vecnej škody vo výške 199,16 € Sk mesačne**, vedenej na Okresnom súde Bratislava III pod sp. zn. 45 C 133/2008, o dovolaní žalobkýň 1/ až 3/ proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 21. septembra 2010 sp. zn. 14 Co 62/2010, takto

r o z h o d o l :

Dovolanie **o d m i e t a .**

Žalovanej náhradu trov dovolacieho konania nepriznáva.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Bratislava III rozsudkom z 20. októbra 2009 č.k. 45 C 133/2008-255 zamietol návrh žalobkýň, ktorým sa žalobkyne 1/ až 3/ domáhali voči žalovanej náhrady vecnej škody 6 000 Sk mesačne podľa § 198 ods. 1 písm. d/ Zákonníka práce ako kompenzácie za domáce práce, ktoré za svojho života v spoločnej domácnosti nebohý manžel žalobkyne 1/ vykonával (uznesením z 1. augusta 2008 č.k. 45 C 62/2007-204 vylúčené na samostatné konanie). Súd žalovanej náhradu trov konania nepriznal. V odôvodnení svojho rozhodnutia súd uviedol, že pozostalým po J. B. (zomrel X. pri havárii vojenského lietadla pri obci H.) v zmysle zákona č. 328/2002 Z.z. boli priznané všetky dávky, na ktoré mali pozostalí právny nárok – vdovský výsluhový dôchodok, sirotské výsluhové dôchodky, zvýšené jednorazové odškodnenie 553 511 Sk, úmrtné a náhrada škody na zničených veciach. Súd konštatoval, že podľa § 198 ods. 1 písm. d/ Zákonníka práce v znení platnom k 19. januáru

2006, zamestnanec, ktorý utrpel pracovný úraz, má nárok v rozsahu, v ktorom zamestnávateľ zodpovedá za škodu na poskytnutie náhrady za vecnú škodu; ustanovenie § 192 ods. 3 platí rovnako. V zmysle § 191 ods. 1 zákona č. 346/2005 Z.z. o štátnej službe profesionálnych vojakov ozbrojených síl Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov na právne vzťahy profesionálnych vojakov sa vzťahuje aj citované ustanovenie Zákonníka práce. Z tohto ustanovenia vyplýva, že zamestnanec má nárok na náhradu vecnej škody v prípade, ak v dôsledku poškodenia zdravia pri pracovnom úraze mu súčasne vznikla aj vecná škoda. Vecná škoda je škoda na veci spôsobená pracovným úrazom na určitej hmotnej veci, ktorú mal zamestnanec pri sebe bezprostredne v okamihu vzniku pracovného úrazu a ktorá sa v dôsledku úrazového deja zničila alebo poškodila. Súd mal za preukázané, že žalobkyni 1/ na základe dohody o náhrade škody zo 16. júla 2007 Ministerstvo obrany Slovenskej republiky vyplatilo náhradu škody za zničené veci poškodeného v sume 40 280 Sk (za svadobnú obrúčku, zlatý prsteň, mobilný telefón, fotoaparát, notebook a súčasne aj za finančnú hotovosť). Za vecnú škodu možno považovať aj ujmu zamestnanca spočívajúcu v zmenšení majetku, keď v dôsledku pracovného úrazu nemôže vykonávať práce, ktoré by inak vykonával a musí ich celkom alebo sčasti zabezpečiť za odplatu pomocou cudzej osoby. Súd pri rozhodovaní vychádzal zo skutočnosti, že zomrelý zamestnanec sa nestaral o spoločnú domácnosť so žalobkyňou 1/ od 7. júla 2004 po tom, čo žalobkyňa 1/ odišla spolu s maloletými deťmi bývať k rodičom. Tvrdenia žalobkyne 1/, že jej nebohý manžel sa staral o domácnosť a o deti, súd považoval za nehodnoverné a klamlivé. Uzavrel, že podľa § 198 ods. 1 písm. d/ Zákonníka práce ide o nárok zamestnanca, ktorý utrpel pracovný úraz a nie o nárok pozostalých. Preto manželke ani deťom zomretého zamestnanca nemožno ako vecnú škodu uhradiť náklady vynaložené na práce vykonávané inou osobou, ktoré predtým vykonával manžel (nakupovanie, umývanie riadu, údržba auta vyčíslená na 3 480 Sk, opatrovanie detí vyčíslené na 2 520 Sk). Žalobkyne ako pozostalé po zamestnancovi, ktorý utrpel pracovný úraz z týchto dôvodov nemajú právny nárok na náhradu uplatňovanej vecnej škody v sume 6 000 Sk mesačne. O trovách konania súd rozhodol podľa § 142 ods. 1 O.s.p.

Krajský súd v Bratislave rozsudkom z 21. septembra 2010 sp. zn. 14 Co 62/2010 rozsudok prvostupňového súdu potvrdil. Žalovanej náhradu trov odvolacieho konania nepriznal. Rozhodnutie odôvodnil tým, že súd prvého stupňa sa dostatočne vysporiadal so skutkovými zisteniami v súvislosti s uplatneným nárokom, pričom rozhodujúcou skutočnosťou bolo, že žalobkyne si nárok uplatnili za obdobie po smrti ich manžela a otca ako kompenzáciu za domáce práce, ktoré za svojho života v spoločnej domácnosti vykonával.

Takýto nárok je z titulu vecnej škody podľa § 198 ods. 1 písm. d/ Zákonníka práce neprípustný. Odvolací súd sa stotožnil so závermi súdu prvého stupňa, že už od júla 2004 žalobkyne nežili s nebohým v spoločnej domácnosti a celý nárok bol len fiktívny. Pokiaľ išlo o odvolacie námietky žalobkýň, že si uplatnili vecnú škodu aj v súvislosti s obstarávaním prác zo strany nebohého v súvislosti s výstavbou rodinného domu, odvolací súd dodal, že tieto závery platia rovnako aj pre tento nárok. Zodpovednosť žalovanej ako zamestnávateľa zamestnanca, ktorý utrpel smrteľný pracovný úraz, voči jeho pozostalým príbuzným je samostatným druhom zodpovednosti, ktorá priamo nesúvisí so zodpovednosťou dopravcu za škodu spôsobenú pri prevádzke leteckých dopravných prostriedkov v zmysle všeobecných ustanovení § 420 a nasl. Občianskeho zákonníka a namietaných ustanovení komunitárneho práva. Tieto nároky však neboli predmetom tohto konania, a preto sa súd týmito odvolacími námietkami žalobkýň nezaoberal. K námietke, že na súde prvého stupňa rozhodoval vylúčený sudca, pretože voči konajúcej sudkyňi bola vznesená námietka zaujatosti (nebola predložená na rozhodnutie krajskému súdu), odvolací súd dodal, že táto skutočnosť zo spisu nevyplývala. O trovách konania súd rozhodol podľa § 224 ods. 1 a § 142 ods. 1 O.s.p.

Proti tomuto rozsudku krajského súdu podali žalobkyne 1/ až 3/ dovolanie. Navrhli, aby dovolací súd zrušil rozsudok krajského súdu a okresného súdu a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. Prípustnosť dovolania vyvodzovali z § 237 písm. f/, g/ O.s.p. a jeho dôvodnosť z § 241 ods. 2 písm. a/, b/, c/ O.s.p. Odňatie možnosti konať pred súdom dovolateľky videli v porušení článku 46 a 48 Ústavy Slovenskej republiky a článku 6 ods. 1 Dohovoru. Odvolací súd mal doplniť dokazovanie ohľadne tvrdenia žalobkýň o vznesení námietky zaujatosti. Odvolaciemu súdu vytkli aj to, že vo veci malo byť nariadené pojednávanie, pretože v danom prípade išlo o dôležitý verejný záujem (verejný záujem predstavuje napr. život a zdravie konkrétneho dieťaťa). Aj z tohto dôvodu bolo konanie pred odvolacím súdom postihnuté vadou podľa § 237 písm. f/ O.s.p. Žalobkyne pri uplatňovaní svojho nároku v tomto konaní vychádzali z judikatúry (konkrétne z rozsudku NS ČSR z 21. januára 1972 sp. zn. 3 Cz 49/1971). Poukázali na nedostatočné odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu. Uviedli, že rozhodnutie odvolacieho súdu je nepresvedčivé a nezákonné. Ďalej namietali zaujatosť predsedníčky senátu a členiek senátu odvolacieho súdu pre ich pomer k veci v spojitosti s posúdením existencie tlaku na činnosť štátnych orgánov (tlak zo strany žalovanej) ako aj z dôvodu ich postupu v konaní.

Žalovaná vo svojom písomnom vyjadrení k dovolaniu uviedla, že rozhodnutie odvolacieho súdu považuje za vecne správne. Dovolanie žalobkýň 1/ až 3/ navrhla zamietnuť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podali včas účastníčky konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), zastúpené advokátom (§ 241 ods. 1 O.s.p.) bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.), skúmal najskôr, či tento opravný prostriedok smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť dovolaním (§ 236 a nasl. O.s.p.).

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.).

V prejednávanej veci odvolací súd rozhodol rozsudkom. V zmysle § 238 O.s.p. platí, že ak dovolanie smeruje proti rozhodnutiu vydanému v tejto procesnej forme, je prípustné, ak je ním napadnutý zmeňujúci rozsudok (§ 238 ods. 1 O.s.p.), alebo rozsudok, v ktorom sa odvolací súd odchyľil od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci (§ 238 ods. 2 O.s.p.), alebo potvrdzujúci rozsudok súdu prvého stupňa, avšak len vtedy, ak odvolací súd vyslovil, že je dovolanie prípustné, pretože po právnej stránke ide o rozhodnutie zásadného právneho významu alebo ak ide o potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4 (§ 238 ods. 3 O.s.p.).

Dovoláním žalobkýň je napadnutý potvrdzujúci rozsudok odvolacieho súdu, ktorý nevykazuje znaky rozhodnutia v zmysle § 238 O.s.p. Prípustnosť dovolania preto z ustanovení § 238 O.s.p. nemožno vyvodiť.

So zreteľom na zákonnú povinnosť skúmať, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p. (§ 242 ods. 1 O.s.p.), ako aj s ohľadom na dovolateľkami namietanú vadu konania v zmysle § 237 písm. f/, g/ O.s.p., zaoberal sa dovolací súd aj otázkou, či konanie nie je postihnuté niektorou z procesných väd uvedených v § 237 písm. a/ až g/ O.s.p. V zmysle § 237 O.s.p. je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b) ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c) účastník konania nemal procesnú

spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e) sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f) účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g) rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát. Dovolateľky vady v zmysle § 237 písm. a/ až e/ O.s.p. nenamietali a tieto vady nevyšli najavo ani v dovolacom konaní.

Dovolateľky namietali, že v konaní pred odvolacím súdom im bola odňatá možnosť konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.), pretože vo veci nebolo nariadené pojednávanie ako aj z dôvodu, že odvolací súd bol povinný doplniť dokazovanie. Poukázali aj na nedostatočné odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu.

Predmetnému dôvodu dovolania sú vlastné tri pojmové znaky : 1/ odňatie možnosti konať pred súdom, 2/ k odňatiu možnosti konať došlo v dôsledku postupu súdu, 3/ možnosť konať pred súdom sa odňala účastníkovi konania. Občiansky súdny poriadok bližšie nešpecifikuje, aká možnosť konať pred súdom sa musela účastníkovi odňať, akým spôsobom ani v akom rozsahu. Pod odňatím možnosti konať pred súdom je potrebné vo všeobecnosti rozumieť taký postup súdu, ktorým sa účastníkovi konania znemožnila alebo odňala realizácia konkrétnych procesných práv, ktoré mu Občiansky súdny poriadok, prípadne ďalšie všeobecne záväzné právne predpisy priznávajú a z ktorých bol v dôsledku postupu súdu vylúčený.

Podľa § 214 ods. 1 O.s.p. na prejednanie odvolania proti rozhodnutiu vo veci samej nariadi predseda senátu odvolacieho súdu pojednávanie vždy, ak a) je potrebné zopakovať alebo doplniť dokazovanie, b) súd prvého stupňa rozhodol podľa § 115a bez nariadenia pojednávania, c) to vyžaduje dôležitý verejný záujem.

Podľa § 214 ods. 2 O.s.p. v ostatných prípadoch možno o odvolaní rozhodnúť aj bez nariadenia pojednávania.

Dovolací súd po preskúmaní veci dospel k záveru, že k odňatiu možnosti konať dovolateľkám pred súdom nedošlo nenariadením pojednávania pred odvolacím súdom. Súd prvého stupňa rozhodol v predmetnej veci na pojednávaní a nejde tu ani o verejný záujem, keďže nejde o veci týkajúce sa v rôznych súvislostiach väčšieho okruhu osôb, napr. spory

týkajúce sa územného celku sídliska a pod. Dohovor o ľudských právach a základných slobodách nevyžaduje, ani z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva nemožno vyvodit', že by sa malo na všetkých súdnych inštanciách pojednávanie vykonávať verejne. Ak teda rozhodoval súd prvého stupňa na pojednávaní, odvolací súd v zásade nemusí nariadiť pojednávanie. Odvolací súd však vždy môže nariadiť pojednávanie, ak to považuje za potrebné (napr. uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 11. januára 2011 sp. zn. 5 Cdo 279/2010, uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky 30. novembra 2010 sp. zn. 2 Cdo 255/2009).

Keďže z obsahu spisu nevyplýva, že by boli dané dôvody pre nariadenie pojednávania podľa § 214 ods. 1 O.s.p. (krajský súd pred vyhlásením rozsudku dokazovanie nedoplňoval ani nezopakoval, súd prvého stupňa nerozhodol podľa § 115a O.s.p. bez nariadenia pojednávania a nariadenie pojednávania nevyžadoval dôležitý verejný záujem), odvolací súd v súlade s ustanovením § 214 ods. 2 O.s.p. rozhodol o odvolaní bez nariadenia pojednávania. Postupom odvolacieho súdu plne rešpektujúcim platnú úpravu Občianskeho súdneho poriadku nemohlo preto dôjsť k odňatiu možnosti žalovanému pred súdom konať. Pre úplnosť sa dodáva, že odvolací súd nemal za potrebné doplniť dokazovanie a to ani vo vzťahu k vzneseniu námietky zaujatosti voči sudkyňi okresného súdu, pretože táto skutočnosť zo spisu nevyplýva (ako správne konštatoval odvolací súd).

K námietke nedostatočného odôvodnenia rozhodnutia po preskúmaní veci aj v tomto smere dovolací súd uvádza, že v odôvodnení svojho rozhodnutia prvostupňový súd zrozumiteľným spôsobom uviedol dôvody, pre ktoré žalobu zamietol a odvolací súd dôvody, pre ktoré rozhodnutie súdu prvého stupňa potvrdil. Ich rozhodnutia nemožno považovať za svojvoľné, zjavne neodôvodnené, resp. ústavne nekonformné, pretože súdy sa pri výklade a aplikácii zákonných predpisov neodchýlili od znenia príslušných ustanovení a nepopreli ich účel a význam. Iba skutočnosť, že dovolateľ sa s právnym názorom všeobecného súdu nestotožňuje, nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti rozhodnutia odvolacieho súdu (napr. I. ÚS 188/06).

Súčasťou obsahu základného práva na spravodlivý proces je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a **skutkovo relevantné otázky** súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t.j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/03).

Vada v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. s poukazom na vyššie uvedené dovolacím súdom zistená nebola.

Pokiaľ ide o namietanú vadu v zmysle § 237 písm. g/ O.s.p., ktorú dovolateľky vidia v zaujatosti sudkýň odvolacieho súdu pre ich pomer k veci v spojitosti s posúdením existencie tlaku na činnosť štátnych orgánov (tlak zo strany žalovanej) ako aj z dôvodu ich postupu v danom prípade dovolací súd uvádza nasledovné. Keďže ide o skutočnosť dôležitú z hľadiska zabezpečenia spravodlivej ochrany práv a oprávnených záujmov účastníkov, dovolací súd preskúmal vec aj v smere, či nie sú dané skutočnosti, z ktorých by bolo možné vyvodit' pochybnosti o nezaujatosti predsedníčky senátu (JUDr. K. J.) a členiek senátu odvolacieho súdu (JUDr. B. J., Mgr. B. B.).

Podľa § 14 ods. 1 O.s.p. sudcovia sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania veci, ak o zreteľom na ich pomer k veci, k účastníkom alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o ich nezaujatosti.

Podľa § 14 ods. 3 O.s.p. dôvodom na vylúčenie sudcu nie sú okolnosti, ktoré spočívajú v postupe sudcu v konaní o prejednávanej veci alebo v jeho rozhodovaní v iných veciach.

Základom pre vylúčenie sudcu môžu byť len objektívne existujúce, zákonom predpokladané skutočnosti a nie iba to, že postup súdu alebo jeho rozhodnutie sa nezhoduje so subjektívnymi predstavami a názormi účastníka konania na vecnú správnosť, zákonnosť alebo spravodlivosť súdnych rozhodnutí.

Pri posudzovaní nezaujatosti sudcu vychádza judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (Saraiva de Carvalho vs. Portugalsko, 1994, alebo Gautrin vs. Francúzsko, 1998 a i.) z dvojitého testu nezaujatosti. Subjektívny test vychádza z osobného presvedčenia, vnútorného vzťahu sudcu v danej veci, objektívny test je zameraný na existenciu dostatočných záruk vylučujúcich akúkoľvek legitímnu pochybnosť v tomto smere. V tomto zmysle sú vykladané aj ustanovenia § 14 a nasl. Občianskeho súdneho poriadku upravujúce vylúčenie sudcov.

Pomer sudcu k veci môže vyplývať predovšetkým z priameho právneho záujmu sudcu na prejednávanej veci. Nepochybne je tomu tak v prípade, ak je sudca sám účastníkom

konania, bez ohľadu na ktorej procesnej strane, alebo v prípade, ak by mohol byť rozhodnutím súdu priamo dotknutý na svojich právach (ako vedľajší účastník). Pod pojmom pomer k veci sa rozumie aj situácia, keď sudca získal poznatky o veci iným spôsobom ako dokazovaním na pojednávaní (napr. ako svedok), v dôsledku čoho je jeho pohľad na zistené skutkové okolnosti prípadu deformovaný ďalšími poznatkami zistenými neprocesným spôsobom. Za pomer k veci sa považuje aj vzťah ekonomickej závislosti, napríklad v spojitosti s vedeckou alebo publikačnou činnosťou sudcu, v súvislosti so správou vlastného majetku a podobne (porovnaj napr. uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 29. apríla 2010 sp. zn. 1 Nc 8/2010).

Dovolací súd nezistil žiadne skutočnosti, pre ktoré by bola spochybnená nezaujatosť predsedníčky a členiek senátu odvolacieho súdu v čase ich rozhodovania. Konanie pred odvolacím súdom nebolo postihnuté ani vadou uvedenou v § 237 písm. g/ O.s.p. Treba zároveň uviesť, že dovolateľky ich zaujatosť vyvodzovali okrem iného aj z ich postupu v konaní, čo nie je dôvodom na vylúčenie sudcu z prejednávania a rozhodovania veci.

Vzhľadom na uvedené možno konštatovať, že v predmetnej veci nie je možné vyvodiť prípustnosť dovolania ani z ustanovenia § 238 O.s.p. a ani z ustanovenia § 237 O.s.p. Z tohto dôvodu Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie ako neprípustné odmietol (§ 234b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 218 ods. 1 písm. c/ O.s.p.). S poukazom na právnu úpravu dovolacieho konania nezaoberal sa napadnutým rozhodnutím odvolacieho súdu z hľadiska jeho vecnej správnosti.

Úspešnej žalovanej vzniklo právo na náhradu trov dovolacieho konania proti žalobkyniam, ktoré v tomto konaní úspešné neboli (§ 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 1 O.s.p., § 142 ods. 1 O.s.p.). Dovolací súd jej však náhradu trov dovolacieho konania nepriznal, pretože jej žiadne trovy v dovolacom konaní nevznikli.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 28. apríla 2011

JUDr. Martin V l a d i k , v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia :

Jarmila Uhlířová